

BEATE MALI

GOSPOĐICA
MOCART
i zvuk ljubavi

Prevela s nemačkog
Dušica Milojković

Laguna

Naslov originala

Beate Maly

FRÄULEIN MOZART UND DER KLANG DER LIEBE

Copyright © Ullstein Buchverlage GmbH, Berlin. Published in 2021 by Ullstein Taschenbuch Verlag

Translation copyright © 2023 za srpsko izdanje, LAGUNA

GOSPODICA
MOCART

Prolog

Salzburg, 30. jul 1751.

Od ranih jutarnjih sati babica Hilda Pfajfer boravila je u spavaćoj sobi Ane Marije Mocart.

Prvi olujni oblaci navukli su se nad grad kada je porođaj počeo, a Hilda je od tada iz sobe izašla samo jedanput. Dala je uputstvo Soferl, novoj služavki porodice Mocart, kako da napravi sredstvo protiv bolova: od kleke, kamilice, divljeg pelena i maka. Kako bi samo rado Leopold preuzeo taj zadatak.

Ali on je već satima bio primoran na pasivnost. Nervozno je špartao po sobi s niskim plafonom. Tri koraka do prozora, dva do trpezarijskog stola, četiri do klavira, pa onda opet do stola. Pri svakom koraku podne daske su škripale, a potpetice novih cipela s lepim šnalama oštro su udarale o pod. Nešto ranije, huk grmljavine i šuštanje lišća na čvorovnatim granama starog oraha nadjačali su zvuk njegovih koraka. Ali nevreme je u međuvremenu prohujalo preko Salzburga i u gradu je zavladao mir. Samo se u daljini moglo videti još nekoliko jasnih munja. Vetar je sigurno odneo sa sobom tešku vrućinu, zbog koje je njegova žena Ana Marija

već nedeljama patila. To se nažalost nije primećivalo u sobi, čiji prozori nisu gledali na Getrajdegase, već na zaštićeno unutrašnje dvorište stambene zgrade. Mada je Leopold širom otvorio drvene prozorske kapke, vazduh u sobi i dalje je bio zagušljiv.

Iz spavaće sobe ponovo se začuo glasan, bolan krik, za kojim je usledilo tiho cviljenje. Glas njegove žene bio je toliko izobličen da ga je Leopold jedva prepoznao. Nervozno je kršio prste. Mrzeo je da čeka a da ne može ništa sam da preduzme. Pritom mu je ova situacija već bila poznata. Ana Marija rodila je već troje dece. Pre tri godine malog Johana Joahima Leopolda. Nakon nekoliko sati Leopold je u rukama držao najslađu bebu na svetu, s ružičastim obrazima i majušnim, rumenim ustašcima. Koliko su neverovatni bili radost i ponos koje je osećao zbog svog prvog deteta, zdravog sinčića. I kako je beskrajna bila tuga kada je on, nakon samo šest meseci, umro. Ana Marija je tada ponovo bila trudna, sa Marijom Anom Kordulom, koja je živela samo šest dana pre nego što ju je Bog uzeo sebi. Prošle godine na svet je došla Marija Ana Nepomucena. Leopoldu i Ani Mariji bilo je dopušteno da joj se raduju dva meseca, pa je i ona otišla za svojim bratom i sestrom. A sada? Šta im je Bog ove noći namenio?

Trudnoće koje su se nizale jedna za drugom oslabile su telo Ane Marije. Leopold je proteklih nedelja video koliko je umorna i iscrpljena. Uprkos tome, ni jedan jedini put nije se požalila i do poslednjeg trenutka vodila je domaćinstvo. Bila je dobra i hrabra supruga, koja je rano naučila da ne posustane ni u teškim vremenima.

Zašto li samo ovo danas tako dugo traje? Šta li babica preduzima da bi pomogla Ani Mariji? Leopold je toj ženi prilikom svakog dolaska davao mnogo novca. Nije bilo

mnogo muževa spremnih da toliko posegnu u džep. Još pre nekoliko godina, ni Leopold ne bi bio u stanju da to učini. Na svoj položaj povlašćenog kamerdina i violiniste u službi Zigismunda III Kristofa fon Šatenbaha, kneza-nadbiskupa Salcburga, dugo je čekao i morao je naporno da radi da bi ga dobio. Nije se lako izborio za pristojnu platu, koja mu je omogućila da zasnuje porodicu.

Nije li već odavno morao da začuje plač svog deteta? Napeto je osluškivao zvuke koji su dopirali iza niskih drvenih vrata spavaće sobe. Bilo je skoro sablasno tiho. Šta li se tamo unutra događa? Jedva je mogao da izdrži neizvesnost i najradije bi naglo otvorio vrata. Da li bi bilo bolje da je pozvao neku drugu babicu? Hilda Pfajfer je bila čudna žena, koja je živela sama, izvan gradskih zidina. Stalno je dolazila u sukob s gradskim sudijom jer je pomagala i neudatim ženama. Navodno, tokom svih ovih godina nijedna žena kojoj je pomagala pri porođaju nije umrla. Šta ako Ana Marija... Leopold je zažmurio tako jako da je video sve zvezde. Pokušao je da se umiri tako što je polako udisao i izdisao i u sebi brojao onako kako je inače brojao svojim učenicima klavira:

„Jedan, dva, tri, četiri, jedan...”

Njegovo brojanje naglo je prekinulo otvaranje niskih vrata. Soferl je ušla u sobu bleđa kao kreč. Leopold je pokušao da vidi nešto pored njene krhke prilike, ali ona je hitro zatvorila vrata za sobom.

„Molim vas, moram da prođem“, grozničavo je uzviknula i protrčala kroz sobu.

„Je li sve u redu?“, upitao je Leopold. Strah u njegovom glasu uplašio je i njega samog.

„Beba samo što nije.“

Soferline poslednje reči mogao je tek da nasluti jer je hitro istrčala iz stana i lupajući nogama strčala tri sprata

niže, u dvorište. Leopold je čuo kako posluje oko bunara. Ubrzo zatim ponovo je ustrčala uza stepenice. Kuvarica ju je već čekala kraj vrata i uzela joj je kofu, da bi u kuhinji nad vatrom zagrijala vodu.

Leopold je zadržao služavku. „Kako je mojoj ženi?“

„A kako pa može da joj bude?“, odbrusila mu je Soferl. „Već satima je u bolovima. Dete neće.“

Leopold nikada ne bi zaposlio ovu Soferl. Nije dobro kada je posluga drska. Ali Ana Marija ga je ubedila. „Mnogo je inteligentnija od svih služavki koje smo do sada imali.“

Leopold je najzad popustio, pa se zbog toga skoro svakodnevno kajao.

„Je li pri svesti?“

Glasni krik iz spavaće sobe odgovorio mu je na pitanje. Leopold se sav skupio.

„Molim vas, pustite me sada da prođem“, nestrpljivo je zatražila Soferl. „Posle možemo još da pričamo.“

Leopold je nevoljno zakoračio u stranu. Kada je služavka otvorila vrata, uspeo je da baci brz pogled u spavaću sobu pre nego što mu je babica stala na put. Ipak, mogao je da čuje kako njegova žena cvili. Šta li je Bog uopšte mislio kad je dopustio da žene toliko pate?

Naredni minuti Leopoldu su se činili najdužim u životu. Stara kuvarica Margo dovukla je kofu sa zagrejanom vodom. Sud je bio toliko pun da se pri svakom koraku nekoliko kapi prosipalo na pod. Otvorila je niska vrata bez kucanja, pa je i ona ušla u sobicu. Narednog trenutka Ana Marija je ponovo zavrištala. Ovog puta bio je to visok, prodoran zvuk, u kome nije bilo samo bola već i očajanja. Leopold je čuo uzbuđene glasove. Žene su govorile brzo i sve u isti mah. Kuvarica je glasno izgovarala molitvu Ave Marija i time nadjačavala glasove ostalih dveju žena. Leopold je prišao bliže i već je hteo

da prisloni uvo na vrata, kad se ponovo začuo krik. Ovog puta to nije bio glas njegove žene, već plač odojčeta koje je ugledalo svetlost dana. Leopold je odahnuo sa olakšanjem. Ali vrata su i dalje ostala zatvorena. Zašto mu žene ne govore da je upravo postao otac devojčice ili dečaka? I šta je s Anom Marijom? Da li je dobro?

Čuo je tih, ali radostan smeh iza vrata, mrmljanje, pa onda ponovo dečji plač. Prošla je čitava večnost dok nije čuo brze korake koji se približavaju vratima. Leopold je zakoračio unazad. Naposletku, nije lepo da prisluškuje. Kada su se vrata otvorila, delovao je gotovo zbunjeno.

„Gospodine Mocarte, dobili ste zdravu ćerku“, objavila je babica, umorna, ali zadovoljna. U rukama je držala čiste peškire i delovala je toliko iscrpljeno kao da je sama rodila to dete.

„A moja žena?“

„Dobro je koliko može da bude. Uskoro ćete moći kod nje. Čekamo samo još da izađe posteljica.“

Strah koji mu je do tada teško pritiskao ramena najednom je nestao.

„Hoćete li da vidite ćerku?“

Ne čekajući Leopoldov odgovor, babica mu je prišla i pružila mu zavežljaj, kao da ćerkicu hoće da mu gurne u ruke. Kako li je došla na tu čudnu ideju? Još nikad neki otac nije držao svoje odojče posle rođenja. Zato su žene bile tu.

Tog trenutka Sofija je povikala iz sobe: „Izlazi posteljica.“

Babica je pogledala preko ramena. Ana Marijino cviljenje postalo je glasnije.

„Ispružite ruke“, zatražila je Hilda Pfajfer od Leopolda.

„Molim?“, mora da je nije dobro čuo. Kako je ovoj ženi palo na pamet da mu govori šta da radi?

„To je vaše dete, uzmite ga već jednom.“

Babica je ignorisala Leopoldovo oklevanje i pažljivo mu je položila zavežljaj u ruke. A onda je požurila nazad do Ane Marije. Kada su se vrata zatvorila, Leopold je ostao sam u sobi sa svojom ćerkom. Ljutnja na Hildu Pfajfer rasplinula se kao mehurić od sapunice kada je bolje pogledao majušnu devojčicu. Savršena glavica bila joj je prekrivena paperjastom plavom kosicom. Obrašćići su joj bili ružičasti i meki. Beba je mljacnula majušnim, srcastim ustašcima i pritom namrštila lepi nosić.

„Prelepa si“, očarano je prošaputao Leopold i divio se bespomoćnom, nežnom biću, potpuno upućenom na njegovu brigu i zaštitu.

Ubrzo zatim Soferl se vratila u sobu da uzme bebu. „Devojčica je potpuno zdrava. Još nikad nisam videla bebu koja posle toliko teškog porođaja tako snažno sisa. Imate sve razloge da budete ponosni, gospodine Mocarte.“

Nije mogao sit da se nagleda majušnog bića. Naravno da je želeo sina. Ali ova devojčica bila je nešto sasvim posebno, to je osećao svakim delićem svoga tela. Ćerkica mu je pružila majušnu ruku. Imala je izuzetno dugačke, tanke prstiće, baš kao i on sam.

„Ima ruke pijanistkinje“, primetila je Soferl.

„Ma šta pričaš?“, grubo je upitao Leopold.

„Dugi prsti. Pa uvek kažete da su za sviranje klavira potrebni drugi prsti.“

Leopold je pažljivo pomilovao meke jagodice na bebinim prstićima. Soferl je bila u pravu. Njegova ćerka imala je duge prste pijanistkinje. Ali devojka ipak ne može da postane muzičar. Ili, možda, ipak može?

„Jeste li maloj već smislili ime?“

„Zvaće se Marija Ana“, sa sigurnošću je odgovorio Leopold. Znao je da će to ime devojčici doneti sreću. „A zvaćemo je Nanerl.“

Deo prvi

1.

Salcburg, 29. novembra 1766.

Nanerl je posmatrala kako njen otac plaća mostarinu. Tek što je uniformisani stražar uzeo novac, kočija je ponovo zaklopala preko drvene konstrukcije mosta i prešla reku Zalcach. Tamnosiva, kao i ovaj hladni i vlažni jesenji dan, voda je brzo tekla između masivnih stubova mosta, kroz široko rečno korito. Nanerl je uzbuđeno proturila glavu kroz prozor kočije i gledala preko gradskih zidina, iza kojih je ležalo utvrđenje kneza-nadbiskupa na Menhsbergu. Još dalje iza njega, u sivo nebo uzdizao se Untersberg. Vrh mu se gubio u oblacima. Brojne priče i mitovi pleli su se oko Untersberga, zavičajnog brda Salcburžana, a Nanerl ih je sve znala i osećala se kao da sreće starog prijatelja. Ledeni vetar raščupao joj je kosu i izvukao nekoliko pramenova iz čvrsto zategnute frizure.

„Vraćaj se nazad u kočiju“, strogo ju je opomenula majka. Dok se Nanerl uz uzdah, ali poslušno zavalila nazad na tapaciranu klupu, njen mali brat Wolfgang, prekoputa nje, i dalje je gledao kroz prozor.

„Volferle“, prekorela je Ana Marija sina, ali on je reagovao tek kada ga je povukla za kaputić i prisilila ga da ponovo

sedne. Mrzovoljno je iskrivio usta i uvređeno skrstio ruke na grudima. Trake na pantalonama do kolena bile su mu razvezane. Ponovo ih nije vezao kako treba.

„Imaćete dovoljno prilike da se nagledate grada“, uve-
ravao je Leopold decu. „Bilo bi šteta da se prehladite sada
kada smo tako blizu cilja.“

Tri i po godine je prošlo otkad je porodica Mocart kre-
nula na dugo i uzbudljivo putovanje po Evropi. Volfgang je
tada još bio mali dečak, a sada mu je bilo deset godina, dok je
Nanerl sa petnaest bila skoro već mlada žena. Oba deteta su,
zajedno s ocem, nastupala pred najznačajnijim vladarima na
kontinentu, očarali su svojom muzikom monarhe i kneževe
i izazvali su buru oduševljenja. Engleski kralj Džordž III
bio je ushićen, podjednako kao i izborni knez Maksimilijan
bavarski i francuski kralj Luj XV.

Na ovom putovanju Nanerl je prešla preko Lamanša i pri-
tom nije osetila samo miris mora već i ukus slanog morskog
vazduha na usnama. Kasnije je sa obale posmatrala kako
voda iz sata u sat raste, a zatim se ponovo povlači. Do sada
ni od koga nije uspela da čuje suvislo objašnjenje ove prirod-
ne pojave. Otac je pokušao, pričao joj je nešto o privlačnoj
snazi Meseca. Ali Nanerl to nije značilo ništa. Ovo putovanje
vodilo je porodicu u toliko različitih gradova da je Nanerl
neka od tih imena i zaboravila. Baš je dobro što je imena
svih mesta precizno zapisivala u svom putnom dnevniku.
Nanerl se divila Versaju, posetila je Vestminstersku opatiju
u Londonu i vozila se brodom po Grahtenu u Amsterdamu.
Ali ništa je nije oduševilo toliko kao beskrajno prostranstvo
okeana. Baš je šteta što u Salcburgu postoji samo reka.

Ove tri i po godine nisu predstavljale samo kulturni
dobitak, isplatile su se i finansijski. Porodica je za svoje
nastupe bila bogato nagrađena. Mali Volfgang hvaljen je

kao vunderkind, Nanerl je slavljena kao talentovana pijanistkinja. Na samom početku putovanja, u Beču, za svoj pijanistički nastup nagrađena je dvorskom haljinom jedne princeze. Ovaj dragoceni poklon sada je ležao pažljivo složen u jednom od ogromnih putnih sanduka. Zarađenim novcem otac joj je u Lionu, gradu poznatom po najfinijim svilenim tkaninama, naručio još jednu po meri sašivenu raskošnu haljinu. U njoj je Nanerl trebalo da zablista tokom sezone balova u Salzburgu.

Sada se uzbuđeno vrpaljila na sedištu. Jedva je čekala da najzad ponovo uđe u stan u Getrajdegaseu, u kome je provela bezbrižne i srećne dane svog detinjstva. Koliko li se samo sati Nanerl igrala s komšijskom decom u zadnjem dvorištu? Čim bi završila s vežbanjem na klaviru, strčala bi niz drvene stepenice i pridružila se ostalima. Igrali su šuge, crtali mape s blagom ili se utrkiivali skačući u vrećama. Nadala se da niko nije sklonio ljuljašku sa starog oraha. Nanerl bi mnogo volela da još jednom sedne na nju. Da li je njena drugarica Katarina primila poslednje pismo iz Ciriha i hoće li doći da je pozdravi?

Kočijaš je vešto provezao kočiju kroz usku gradsku kapiju. S obe strane bilo je mesta samo za širinu šake. Uprkos isturenim kamenim odbojnicima, brojne ogrebotine na fasadi svedočile su da nisu svi kočijaši tako vešto upravljali svojim kočijama.

Tek što su ušli u grad, u kočiju su prodrli gradska buka i smrad, koji behu slični u svim evropskim gradovima, na moru ili na reci. Mirisalo je na svojevrсну mešavinu konjske balege, smeća, kivanog povrća i pečenog mesa, slatkog peciva s mašću i ribe. Domaćice i služavke žurno su išle ulicama. Nosile su kućama pune korpe namirnica s pijace. Šegrti i pismonoše vešto su se probijali kroz mnoštvo. Neki

ulični muzičar nevešto je trzao žice svoje laute. Raštimovani instrument naveo je Nanerl da s neodobravanjem odmahne glavom. Kada je ugledao kako mu se približava gradska straža, momak je brzo nestao u najbližem prolazu.

Salzburg je bio poznat po svojim bezbrojnim prolazima između paralelnih ulica. Neki od njih bili su tako široki da je njima mogla da se proveze kočija, dok je kroz druge mogao da prođe samo jedan čovek. Tu i tamo, poslovni ljudi s visokim perikama ponosno su i žurna koraka išli ulicom, da bi zatim nestali u nekom od prolaza. Tokom proteklih godina Salzburg se pretvorio u veliko gradilište. Leopold, koji je svoju decu podučavao kod kuće, ispričao je Nanerl da su trgovina solju i rudarstvo u okolnim regijama vekovima donosili bogatstvo i blagostanje knezu-nadbiskupu. Svuda se nešto renoviralo i razlegala se lupa čekića. Sumorne fasade zgrada sveže su okrečene, pa su sada blistale u jarkim, veselim bojama. Knez-nadbiskup planirao je da svoje sedište pretvori u pravi dragulj. Time se nadovezivao na težnju svog prethodnika, koji je u Salzburg doveo ugledne graditelje, poput Johana Bernarda Fišera fon Erlaha iz Beča. Njegovo ime je Nanerl zapamtila samo zato što su tog čoveka uvek zamišljali sa štapom za pecanje, sve dok nisu shvatili da on projektuje zgrade i ne bavi se pecanjem.* Ali još nije pronađeno odgovarajuće rešenje za smeće. Svuda unaokolo ležale su gomile đubreta, konjska balega, otpaci iz domaćinstva i drugo smeće. Ljudi i žene koji idu kroz grad morali su da paze da ne ugaze u neku od ovih neprivlačnih gomilica. Neki momak s mukom je gurao ručna kolica prepuna glavica kupusa. Nije primetio kočiju i kočijaš ga je propisno ispsovao. Momak se trgao, pa je pognutih leđa snažno pogurao svoja kolica dalje.

* Fišer na nemačkom znači ribar. (Prim. prev.)

Nanerl nije mogla sita da se nagleda gradske vreve, koja joj je uprkos užurbanosti ipak delovala provincijalno. Srce joj je ubrzano tuklo i osećala je isto onakvo uzbuđenje kao kada je trebalo da nastupi pred punom koncertnom dvoranom. Ali ovoga puta nije ubrzano disala zbog publike prepune iščekivanja, već zato što će uskoro najzad ponovo biti kod kuće. Koliko god da je putovanje bilo uzbudljivo, radovala se što će neko vreme provesti u miru.

Uz glasan povik „brrrr“, kočijaš je zaustavio konje. Tek što je kočija stala, Leopold Mocart je otvorio vrata i stupio u Getrajdegase. Nanerl je odmah skočila sa sedišta. Još i pre nego što je dotakla krupnu kaldrmu, čula je dobro poznati glas svoje drugarice. Niko drugi nije tako kotrljao ono *r* u njenom imenu kao Katarina.

„Nanerrrr!“

Dve devojke pale su jedna drugoj u zagrljaj tako poletno da je malo nedostajalo da popadaju.

„Za ime božje, lakše malo“, strogo ih je opomenula Ana Marija. Ovoga puta Nanerl je zanemarila majčine reči. Rados zbog ponovnog susreta s prijateljicom bila je naprosto prevelika. Uzvratila je drugarici srdačan zagrljaj.

„Ja sam tu već ceo sat i čekam te“, pričala je Katarina. „Došla sam odmah posle doručka jer nisam htela da zakasnim.“

„Znači, dobila si moje pismo?“

„Pa naravno. Dobila sam sva pisma i svaki put sam se tome jako radovala. Sva mi vise na kanapu koji sam razapela preko svoje spavaće sobe, kao čarape na konopcu za sušenje.“

Nanerl se povukla korak unazad i izvukla se iz Kataričinog zagrljaja. Katarina je porasla, baš kao i ona sama. Ali dok je Nanerlino telo i dalje delovalo dečaćki vitko i uprkos širokim suknjama nije baš zračilo ženstvenošću, Katarina je od njihovog poslednjeg viđenja dobila vrlo raskošne obline.

Moderni dekolte velikodušno je dopuštao pogled na povelike grudi, a čvrsto utegnut struk nagoveštavao je podjednako lepo izvajan donji deo tela. Kosa joj je bila podignuta u složenu frizuru, s dosta upletenog perja. Nanerl je pretpostavljala da su pored perja upleteni i veštački uvojci, koji su frizuri davali odgovarajući volumen. Ovako doterana, Katarina bi lepo izgledala i u gradovima poput Pariza ili Amsterdama.

„Katerl, baš si porasla!“, uzviknuo je Volfgang i bezobrazno zviznuo kroz zube, drsko pljesnuvši sestrinu drugaricu po zadnjici.

„A ti si i dalje bezobrazan kao i kada si otišao. Kad li ćeš samo naučiti da se ponašaš?“ Glumeći ogorčenje, udarila je Nanerlinog brata po prstima.

„Nadam se da neću nikada“, doviknuo joj je Volfgang. „Lepo ponašanje je dosadno.“

„Preprečile ste put“, grdio ih je Leopold. Nikad nije skrivao da nije naročito oduševljen time što se Nanerl druži sa ćerkom gradskog berberina i proizvođača perika. Gospodin Gilovski je zapravo bio pravni zastupnik, ali kada je uvideo da od pravljenja perika može da zaradi mnogo više nego od zastupanja beznačajnih ljudi iz nižeg plemstva pred sudom, promenio je profesiju. Na to ga je navela supruga, koja je bila ćerka berberina. Sada su u frizerski salon gospodina Gilovskog dolazila i najuglednija gospoda. Taj posao bio je pravi zlatni rudnik. Uprkos tome, Leopold je mislio da je druženje s porodicom jednog berberina staleški neprikladno za njegovu decu.

Zato je sada grubo odgurnuo obe devojke u stranu.

„Možemo da pomognemo da se ponese prtljag“, ljubazno je ponudila Katarina.

„To je baš lepo od tebe.“ Ana Marija Mocart obišla je kočiju i stala s druge strane. Pošto je brižljivo ispravila haljinu,

srdačno je pozdravila Nanerlinu drugaricu. Za razliku od svog muža, volela je celu porodicu Gilovski, a posebno malu Katarinu, koja je u međuvremenu postala za glavu viša od nje.

„Nanerl, vas dve možete zajedno da ponesete jedan od manjih sanduka, oni nisu toliko teški.“ Kočijaš je već istovarrio deo prtljaga na ulicu, gde su sanduci stajali na putu prolaznicima, koji su ih zaobilazili odmahujući glavom i psujući.

„Ponećemo putni klavikord“, odlučila je Nanerl. Volela je taj instrument, koji je njen otac specijalno za put naručio od Johana Andreasa Štajna. Na ovom zgodnom klavikordu Wolfgang i ona mogli su da vežbaju svakog dana, svejedno da li u nekoj majušnoj sobi ili u kneževskoj palati.

Dok su se devojke poduhvatale nošenja prtljaga, Wolfgang je brzo otrčao u unutrašnje dvorište zgrade, gde se u svako doba dana igralo nekoliko dece. Ovoga puta Nanerl mu je progledala kroz prste što izbegava nošenje sanduka. Navikla je na to da njen brat izbegava svaki neprijatan posao.

„Jedva čekam da čujem šta sve imaš da mi ispričaš“, kazala je Katarina, obraza rumenih od uzbuđenja. „Otkad sam dobila tvoje poslednje pismo, nisam mogla da spavam, toliko sam ti se radovala.“

I Nanerlino srce brže je zakucalo. „I ja sam jedva čekala“, priznala je. „Putovanje je bilo uzbudljivo, ali ti si mi nedostajala.“ Katarina se na to zadovoljno i široko osmehnula. Bilo je očigledno da su upravo to reči koje je želela da čuje. Devojke su zajedno ponele klavikord do kapije koja vodi do stepeništa zgrade. Sve je bilo isto onako kako se Nanerl sećala, kao da je u kući u kojoj je rođena vreme tokom ove tri i po godine stalo. U uglu ka unutrašnjem dvorištu bila je oslonjena brezova metla kojom je gospođa Bogner iz stana na prvom spratu čistila čim bi u jesen počelo da opada lišće. Na niskoj klupici ispod sandučeta za pisma nalazile su se tri

kante za mleko, u koje je svakog drugog dana sluga jednog seljaka iz okoline sipao sveže mleko koje bi dovezao. Nanerl je volela ukus ovog slatkog mleka, ukus mlečne masti, sena i rodnog kraja. Nigde, čak ni u Minhenu, nije pila tako dobro i sveže mleko kao u Salcburgu.

Ni mirisi u kući nisu se promenili.

Iznad vrata koja vode ka stepeništu visile su vezice začinskog bilja, od kojih je dopirao oporo-slatkasti miris, ali on nije imao nikakvih izgleda u borbi s mirisom prženog luka iz kuhinje komšinice u prizemlju. Gospođa Hafner je izgleda i dalje volela jaku hranu, kao što je kuvano sočivo sa slaninom.

Devojke su se veselo penjale uskim drvenim stepenicama na treći sprat. Vrata stana porodice Mocart bila su širom otvorena. Služavka Sofija, koja je već nekoliko nedelja ponovo stanovala ovde, pobrinula se da stan, nakon što je dugo bio prazan, ponovo bude uredan i čist i srdačno je dočekala Nanerl. Ni ona se skoro uopšte nije promenila. Samo su joj obrazi bili malo puniji nego pre odlaska Mocartovih. Prešla je tridesetu, zbog čega je u Nanerlinim očima bila već stara. Ali ipak je i dalje bila izuzetno privlačna. Sofija nije krila da posebno voli Nanerl. Stalno je ponosno pričala da je prisustvovala njenom rođenju.

„Gle, vidi ti to“, povikala je i sklopila ruke na grudima. „Gospođica Mocart. Baš ste postali feš, prava mala dama.“ Čim su Nanerl i Katarina spustile instrument, Sofija je prišla Nanerl i zagrlila je, pre nego što bi Leopold ili Ana Marija tome mogli nešto da prigovore. Nanerl je volela Sofiju, koja je ranije umela da je sačuva od poneke kazne tako što bi preuzela krivicu za razbijeni krčag, zaprljanu čipkanu maramicu ili izgubljenу šnalu za kosu.

„Hvala ti, Sofijice, i ti dobro izgledaš“, iskreno je rekla Nanerl. Iz džepa na suknji izvukla je crvenu traku za kosu i

pružila je služavki. „Ovo sam ti donela iz Antverpena. Tamo sve žene nose ovakve trake u kosi. Mnogo je moderno.“

Sofija se sva zarumenela od radosti. „Moraš tu traku brzo da sakriješ, sad će da dođe tata“, požurila ju je Nanerl. Pogledala je preko ramena jer je čula teške korake na stepeništu.

„Hvala, gospođice Nanerl.“ Sofi ju je poljubila u obraz i pažljivo je prstima pomilovala materijal, čije su ivice bile obrubljene finom čipkom. „Još nikad nisam imala nešto ovako skupoceno.“

Uspela je da na vreme sakrije poklon ispod čiste kecelje. Leopold Mocart je uz poslednje stepenice sam vukao jedan od teških sanduka. Zadihan i iscrpljen, spustio ga je na drveni pod i nadlanicom obrisao znojavo čelo.

„Bilo je krajnje vreme da se ovo putovanje završi. Da smo putovali još mesec dana, ne bismo mogli da poneseimo ove sanduke, toliko bi otežali od svih gluposti koje je ona pokušavala.“ Prekorno je pogledao svoju ženu, koja se penjala uza stepenice za njim.

„Koješta, Leopolde“, usprotivila mu se Ana Marija. „Većinu stvari si ti kupio.“

Sofija je uzela gazdaričin kofer i ponela ga u stan.

„Kakva sreća što nam je Johan sačuvao stan“, promenio je temu Leopold.

Njegov prijatelj, trgovac delikatesnom robom Johan Lorenc Hagenauer, kome je pripadala ova kuća, ne samo što je Leopoldu pozajmio novac za putovanje već se pobrinuo i da stan ponovo bude na raspolaganju porodici Mocart kada se vrati u Salzburg. Srećna slučajnost bila je i da je Sofija upravo tada tražila novi posao.

„Baš je lepo ponovo biti kod kuće“, zadovoljno je rekla Ana Marija. Teško je uzdahnula i spustila se na kanabe pored

peći. Svetloplava štofana presvlaka sa sitnim belim cvetićima bila je dobro očetkana od prašine.

„Posle svih onih gostionica, skućenih soba i vašljivih kreveta, prava je blagodat ponovo biti u svoja četiri zida.“ Pogled joj je pao na činiju s neparfimisanim laticama cveća koja je stajala na komodi kraj zida. Iz nje je dopirao prijatan, svež miris.

„Devojke, nećete li malo u šetnju? Ovde nam samo stojite na putu“, zlovoljno je promumlao Leopold, dok je pokušavao da se sa teškim koferom progura između Nanerl i Katarine.

„O, vrlo rado!“, povikala je Nanerl.

Prijateljica joj nije delovala baš tako oduševljeno. „Pada sitna kiša“, kazala je. „Kosa mi se ukovrdža čim se ovlaži, pa je onda sav trud uzaludan. Ana mi je tek juče napravila ovu frizuru. Uplela je u nju dva nosača od žice. Frizura bi trebalo da potraje najmanje tri nedelje. Strašno je dosadno sedeti mirno tako dugo, a i češljanje čupa.“

Nanerl je, dakle, tačno naslutila da volumen frizure ne potiče samo od Katarinine guste kose. Ponovo je s divljenjem pogledala raskošnu frizuru. Ona sama je jutros samo nemarno vezala svoju kestenjastu kosu. Odlučila je da i ona napravi tako visoku frizuru čim joj se ukaže prilika.

Katarininino lice se razvedrilo. „Možemo kod mene. Mama je juče kupila čokoladu. Možda će Lujza hteti da nam skuva po šolju.“

„Imate novu kuvaricu?“, razočarano se raspitivala Nanerl. Mnogo je volela Elzu jer je devojčicama često potajno davala marcipan i medenjake.

„Elza je prošle zime umrla od reumatske groznice“, rekla je Katarina s tugom u glasu. „Ali Lujza je takođe vrlo fina. Razume se u spremanje čokolade i kuva je tako dugo sve dok ne postane baš kremasta. A ume i da je začini vanilom, cimetom

i karanfilićem. Mmmm!“ Na pomisao na ovaj čarobni ukus, Katarina se nimalo damski potapšala po stomaku.

„To zvuči veoma dobro.“ Nanerl je čokoladu pila u Parizu, Amsterdamu i Hagu. Ovo dragoceno piće svuda je imalo drugačiji ukus, ali svaki put je uživala u njemu.

„Očekujem da se vratiš rano po podne, zbog svojih svakodnevnih vežbi na klaviru“, zatražio je Leopold.

„O, Leopolde!“ Njegova žena nemarno je odmahнула rukom. „Pa tek smo došli kući. Daj deci malo vremena da se oporave.“

Ali Leopold je ostao nepopustljiv. „Nisu vežbali ni juče ni prekjuče. Onaj ko hoće da bude među najboljim muzičarima mora da radi na sebi. Talenat je božji dar i čovek ne sme da ga pusti da propadne kao trula kruška. U protivnom vrlo brzo nestane.“

Ana Marija je s neodobravanjem odmahнула glavom. „Uživaj u čokoladi“, došapnula je ćerki. „I predveče će biti dovoljno vremena za vežbanje.“ Govorila je tiho, tako da Leopold, koji je već raspakivao sanduk s notnim sveskama, nije mogao da je čuje.

Devojke su im mahnule, pa su izašle iz stana i glasno lupajući nogama požurile niz drveno stepenište u prizemlje. Nanerl je podigla suknju i smelo preskočila poslednja tri stepenika. Pritom samo što se nije sudarila sa bratom.

„Gde ste pošle?“, pitao ih je Volfgang. Mada je imao skoro jedanaest godina, bio je nizak i nabijen, zbog čega je delovao još mlađe. Napuderisana frizura mu se pokvarila, a nekoliko zaprljanih pramenova kose padalo mu je na čelo. Da li je u dvorištu već sreo decu gospođe Bogner i igrao se s njima?

„Da prošetamo“, slagala je Katarina i ne trepnuvši. Nije htela da rizikuje da Nanerl o čokoladi ispriča i svom mlađem bratu.

„O, to je dosadno“, razočarano je povikao Volfgang.

„Servus, Vorfele!“ Katarina mu je mahnula, uhvatila drugaricu podruku i povelala je pre nego što je Nanerl mogla da razotkrije njenu malu laž.

Tek što su se udaljile toliko da Volfgang ne može da ih čuje, Katarina je prošaputala: „Ako tvom bratu kažemo da ćemo piti čokoladu, on će obavezno hteti da dođe, pa će nas gnjaviti celo poslepodne.“

Nanerl je htela da se usprotivi, ali onda se setila da joj je Volfgang juče bez pitanja uzeo notnu svesku i iz nje iscepao dve stranice jer sâm više nije imao listova. Ni majka ni otac nisu smatrali da to zaslužuje prekor, a Nanerl, koja nije podnosila nered, sada je morala da vežba sa raskupusanom sveskom.

„I ja mislim da je lepše ako možemo da popričamo nasamo“, složila se.

* * *

Ubrzo zatim dve prijateljice sedele su za drvenim stolom u kuhinji iznad berberskog salona porodice Gilovski. Mogle su, naravno, da sednu i na tapacirani nameštaj u sobi, ali tamo bi morale da razgovaraju s Katarininom majkom i njenom snahom. Ovde, u ćošku između tiganja, lonaca, vreća s namirnicama i šporeta, niko im nije smetao i mogle su da pričaju o svemu što su tokom duge tri i po godine samo pisale u pismima. Nanerl je ispričala kako je svirala na klaviru pred caricom Marijom Terezijom u Šenbrunu, o koncertima u Versaju i u Londonu, o znamenitostima i stranim kulturama, o modi i domaćim specijalitetima kao što su kuvane jegulje ili sarmice od vinovog lista.

Katarina ju je stalno prekidala. „Je li austrijska carica stvarno tako ljubazna kao što svi pričaju?“, „Kako izgleda

engleski kralj?“, „Jesi li bila u sali s ogledalima u Versaju?“, „Da li je tačno da Francuzi jedu žabe i puževe?“

Nanerl joj je odgovorila na sva pitanja i pritom je prijateljići otvarala pogled na jedan potpuno stran, egzotičan svet. Nanerl je s velikom setom opisala i more, koje joj je toliko nedostajalo. Ali Katarinu nisu zanimale strme stene Dovera.

„A kako izgleda londonski Tauer?“, prekinula je Nanerl.

„Kao velika stara tvrđava.“

„A jesi li bila na koncertima, na balovima i u pozorištu?“

„U Londonu sam bila u pozorištu Blekfrajers. Zamisli, tamo ima čak nekoliko pozorišta, jedno pored drugog! Mama i ja smo pogledale jednu predstavu. Nažalost, nisam mogla da razumem šta glumci govore. Ali ipak je bilo vrlo zabavno, i uglavnom sam mogla da pratim radnju. Raspoloženje u gledalištu bilo je opušteno, kao na pijaci. Ljudi su jeli i pili i mnogo su se smejali. Bilo je sasvim drugačije nego u pozorištu u Majncu.“

„A u celom komadu uopšte nije bilo muzike?“, uznemireno je upitala Katarina.

„Samo je jedan čovek na flauti svirao neku melodiju, koja je bila vrlo jednostavna i podsećala me na dečju pesmicu. Inače su samo govorili.“

„To je vrlo čudnovato.“

„To ni izdaleka nije bilo ono najčudnije u Engleskoj“, rekla je Nanerl smeškajući se. „U jednom parku sam videla živog slona, i magarca sa belim i smeđim prugama.“

„Stvarno?“ Katarina je bila zapanjena i htela je da čuje još.

Naposletku je Nanerl bila iscrpljena od pričanja, pa je počela da ispituje Katarinu šta se za vreme njenog odsustva dešavalo u Salcburgu.

„Poldi se udala prošlog meseca.“ Katarina je ispila poslednji gutljaj iz svoje visoke i uske šolje za čokoladu od najfinijeg

belog porcelana i obrisala usta nadlanicom. Na belom čipkanom rukavu njene potkošulje ostala je braonkasta mrlja.

„Majku mu“, opsovala je.

Nanerl, koja obično nije podnosila psovke, bila je toliko zapanjena veću o ovoj udaji da psovku uopšte nije prokomentarisala.

„Nemoguće“, provalilo je iz nje. „Pa Poldi je istih godina kao nas dve.“

Katarina je slegla ramenima i trljala je krpom smeđu mrlju, koja je od toga postala malo svetlija.

„Avgustina je stala pred oltar još prošle godine. Sad je u osmom mesecu trudnoće.“

„Nemoj da pričaš“, užasnuto je prošaputala Nanerl. Avgustina i Poldi bile su im drugarice sa kojima su svake nedelje posle mise kod brata Ignacijusa zajedno učile čitanje, pisanje i veronauku.

„Istina je“, rekla je Katarina. „Udala se za kamerdinera kneza-nadbiskupa. On navodno zarađuje samo četiri stotine guldena godišnje. S tim novcem Avgustina ne može sebi da priušti čak ni pristojnu kućnu poslugu. Svakog dana je viđaju kako se s teškom korpom vraća s riblje pijace.“

Nanerl nije mogla da poveruje šta joj prijateljica priča. Avgustina je u njenom sećanju bila mala, mršava devojčica koja je stalno kukala kad bi je neko od dečaka povukao za kosu dok su se igrale u crkvenom dvorištu.

„Je l' ona voli svog muža?“

Katarina se nasmejala kao da je to zabavljalo. „Otkad to brak ima neke veze s ljubavlju? Muž je četrdeset godina stariji od nje.“

„O, moj Bože!“, procedila je Nanerl, pa dodala: „Moji roditelji su se venčali iz ljubavi.“ Majka joj je često pričala kako joj se njen otac godinama udvarao. Pošto je Ana Marija

nakon očeve rane smrti osiromašila, Leopold se trudio da dobije posao sa stalnim prihodom kako bi mogao da zasnuje porodicu. Tek kada je raspolagao dovoljnim prihodom, zaprosio je ruku Nanerline majke. Njih dvoje su celih deset godina čekali da se venčaju.

„Pa onda su njih dvoje bili izuzetak. Ja još nikad nisam čula za brak koji nije sklopljen zbog novca ili zbog neke titule. Moj stariji brat oženio se dosadnom ženom iz nižeg seoskog plemstva da bismo najzad u porodici imali i neku titulu. Otelija izgleda kao konj, a ponaša se kao krava.“

„Katerl, ne smeš tako da govoriš“, nezadovoljno ju je opomenula Nanerl.

„A što da ne?“, Katarina je slegla ramenima. „Ako je to istina?“

Nanerl je promenila temu. „Kako to da je Avgustinu njen otac dao siromašnom kamerdineru?“

„Nije otac, nego majka“, ispravila ju je Katarina. „Otac joj je umro od zapaljenja pluća. A porodica se mnogo zadužila. Posle očeve smrti Avgustinina majka ostala je s četiri neudate ćerke. Na kraju joj je bilo sasvim svedjedno ko će se oženiti Avgustinom, glavno je bilo da je zbrine.“

„Pa to je strašno!“

„Ja se nikada neću dobrovoljno udati“, rekla je Katarina s čvrstim ubeđenjem. „A ako otac hoće da me prisili, pobeći ću.“

„I šta ćeš onda da radiš?“

Katarina je prkosno iskrivila usta. „Pojma nemam“, rekla je. „Vešta sam u vezu i ručnim radovima. Radije ću do kraja života heklati čipkane kragne i stolnjake, ili ću od oca naučiti da pravim perike. Ali nikada se neću udati za čoveka koga ne volim da bih mu rađala dete za detetom, i pritom možda jednom umrla onako jadno kao žena mog brata. Ona ti je pre Božića, za vreme babinja, umrla zajedno sa svojim blizancima.“ Preko

Katarininog lica preletela je senka. Izgleda da ju je sudbina snahe pogodila više nego što je htela da prizna.

Nanerl je ovu tužnu vest već znala iz Katarininih pisama, pa je sada drugarici samo saosećajno stegla ruku.

Katarina se nije promenila. I dalje je bila ona buntovna i prkosna devojčica od koje se Nanerl svojevremeno oprostila u Getrajdegaseu. Odrasla je s četiri starija brata, koji se nisu pred njom mnogo snebivali, pa zato ni ona nije imala dlake na jeziku i stalno je zadevala.

„A ako se zaljubiš u nekoga?“, pitala je Nanerl. „Zar se onda ne bi udala?“

„Nikada!“, najiskrenije je rekla Katarina. „U najboljem slučaju ću mu postati ljubavnica, koju obasipa poklonima, ali neću da menjam pelene, ni da pišem spiskove za kupovinu, a pogotovo ne da punim špajz.“ Zgađeno je namrštila nos i stresla se. „Bljak!“

Nanerl se na to glasno nasmejala. Zadaci koje je Katarina mrzela njoj nisu bili strani. Majka ju je naučila da vodi domaćinstvo. Dok ju je otac podučavao muzici i stranim jezicima, Ana Marija je ćerku naučila kako se najrazličitije životne namirnice čuvaju, kako se organizuje dan za pranje rublja u kući, kako se čipka skida s odeće, zasebno čisti i zatim ponovo prišiva. Nanerl je znala koliko je važno da čovek ume da sasluša svoju posluhu i da račune za domaćinstvo ne samo skuplja nego i kontroliše.

„Uzor mi je madam Pompadur“, nastavila je Katarina zažarenih obraza. „Jesi li videla ljubavnicu Luja XV?“

Nanerl je klimnula. „Svirala sam joj na klaviru. Bila je očarana mojom muzikom.“

Katarina se uspravila i primakla. Oči su joj blistale od oduševljenja. „Kako izgleda? Je li stvarno tako očaravajuće lepa kao što se priča?“

Nanerl je sagla glavu. Nije htela da razočara prijateljicu.

„Bila sam veoma uzbuđena“, izbegla je pravi odgovor. „Zato se ne sećam baš najbolje. Zamak i sva ta raskoš su me uplašili.“ Nanerl nije umela baš dobro da laže. Ljubavnica francuskog kralja tog popodneva u Versaju nije baš naročito lepo izgledala. Činilo se da je umorna od krevetskih pustolovina prethodne večeri, pa je izvođenje prespavala glasno hrčući.

„Pih“, ogorčeno je procedila Katarina. „Ti se uplašila? Ti bi čak i pred papom i dragim Bogom svirala bez greške. Naprosto si najbolja pijanistkinja koju je ovaj svet ikada video.“

Uprkos ovim svetogrdnim rečima, Nanerl je prožeo topao osećaj zahvalnosti. „O, Katerl, ne možeš ni da zamisliš koliko si mi nedostajala.“

„A tek ti meni“, iskreno je rekla prijateljica. Uхватила je Nanerl za ruku. „Tek sada će maskenbali i vrtne zabave s takmičenjem u pikadu u Salzburgu postati stvarno zabavni.“

Lujza, koja im je do tada bila okrenuta leđima i poslovala oko šporeta, sada se okrenula ka njima. „Hoće li dame još po jednu šolju čokolade?“

Pritom je podigla metalni vrč s drvenom drškom, kao da ih poziva da uzmu još.

„Ko može da odoli tom iskušenju?“ Katarina je pružila kuvarici obe porcelanske šolje. „Proslavljamo Nanerlin povratak.“

2.

Salcburg, septembar 1767.

Nanerl je sedela s majkom u sobi kraj otvorenog prozora i vezla jastučnicu. Napolju je neprestano rominjala sitna kiša. Iz niskih, sivih oblaka padala je na gradske ulice i krovove. Prohladna vlaga uglavnom je proterala neprijatne mirise iz tesnih sokaka, pa je u sobu ulazio svež septembarski vazduh.

Dok je Ana Marija bila skoro gotova s poslom, Nanerl se i dalje mučila s malom ružom na belom platnu. Cvet naprosto nije hteo da poraste. Ručni radovi nisu bili Nanerlina omiljena razonoda. Zavidela je Volfgangu, koji je već satima sedeo za klavirom i pritom nije svirao komade koje im je zadao otac, već se posvetio sopstvenim kompozicijama. Poletni zvuci vesele melodije nisu olakšavali Nanerl da se usredsredi na ružine laticе. Naprotiv, želela je da i ona sme da ustane i da prati brata. Umesto toga, tiho je pevušila, tapkala nogom, odbrojavala takt i ljutila se zbog čvora koji se napravio na koncu.

„O, Nanerl“, Ana Marija je uzdahnula. „Ne ide to tako. Moraš da uzmeš kraći konac.“ Pružila je ćerki male makaze.

Nanerl je znala da se kraći konac ne bi tako često zapetljavao, ali što je konac kraći, to češće mora ponovo da ga udeva

u iglu. Bilo je to iskušavanje strpljenja koje bi Nanerl najradije izbegla. Napokon, htela je što pre da završi s poslom koji ne voli i da se, kao i Volfgang, posveti muzici. Čim bi joj prsti preleteli preko dirki, zaboravljala je sve ostalo. Tada nije bilo neprijatnih poslova, predugih konaca, zadataka ili dužnosti koji joj nisu bili po volji. Posvetila bi se isključivo muzici i postala bi jedno s njom.

Nanerl je stisnutih usana uzela makazice i preseklala čvor. Majka je posmatrala kako to radi.

„Dodi, daj mi to jastuče“, zatražila je napokon. Ana Marija je završila s vezenjem svog motiva. „Ja ću tu ružu da izvezem do kraja, pre nego što počne da izgleda kao neka debela jabuka.“

„Stvarno, mama?“

Majka je uviđavno klimnula. Nanerl je skočila s olakšanjem, poljubila majku u obraz i otrčala kod brata.

„Ta melodija prelepo zvuči“, rekla je s divljenjem. „Kao ptica koja se u proleće raduje što dugoj i hladnoj zimi dolazi kraj. Pitam se kako li bi taj komad zvučao na flauti.“

„Odlična ideja.“ Volfgang je uzeo list ispisan notama, ustao i požurio do očevog pulta za pisanje. Otvario je mastionicu i dohvatio pero. Žurnim pokretima precrtavao je note i ispisivao nove. Pritom je napravio mrlju od mastila na rukavu košulje, koja ni inače nije bila naročito čista. Ali toliko se zadubio u ono što radi da to nije ni primetio. Baš kada je završio, vrata stana su se otvorila i ušao je Leopold Mocart. Otresao je kišu s mantila, a zatim ga je svukao i otišao do kuke na zidu. Oko nogu mu se stvorila barica.

„Gadno vreme“, psovao je. „Da ni psa ne isteraš iz kuće.“

„Kada je već reč o psu...“, ubacila se Nanerl koja je čula šta je rekao. „Tata, obećao si da ćemo čim se vratimo u Salzburg dobiti psa.“

„Sećam se.“ Leopold je skinuo vlažnu periku i namestio nekoliko pramenova koji su se razbarušili zbog kiše. Njegova kosa ispod perike bila je proređena i proseda.

„Mislim da bi trebalo još malo da pričekamo. Bar dok se ne vratimo s narednog putovanja.“

„Ponovo nekuda idemo?“ Volfgang je naglo podigao glavu. Malo je nedostajalo da prevrne mastionicu. U poslednjem trenutku ju je zadržao. Na rukavu košulje ostala mu je još jedna mrlja. „Kuda ćemo ovog puta?“

„Putujemo li u Rim?“, pitala je Nanerl. Tokom dugih putovanja uvek se nadala da će posetiti i papski grad. Lepotu i raskoš Katedrale Svetog Petra hvalili su svuda. U celom Rimu navodno nije bilo ni komadića zemlje na kome nema istorijskih spomenika.

„Putujemo u Beč.“

„O...“ Nanerl je teško mogla da priкриje razočaranje. Šenbrun joj je, doduše, ostao u najlepšoj uspomeni, ali ipak bi volela da upozna nešto potpuno novo.

„Ali u Salzburgu smo tek deset meseci“, pobunila se Ana Marija. Ona je nakon povratka imala pune ruke posla jer je trebalo ponovo napuniti zalihe namirnica, popraviti oštećene delove odeće, zaposliti kuvaricu i još dve služavke i dopuniti nameštaj i zavese koji su nedostajali. Izgleda da joj se nije dopala ideja da sve to ponovo napusti.

„Nećemo dugo ostati, brzo ćemo se vratiti“, umirivao ju je suprug Leopold. „Nadvojvotkinja Marija Jozefa udaće se za napuljskog kralja Ferdinanda IV. Ne smemo da dopustimo da nam taj događaj promakne. Uz malo sreće, smeše nam se velike muzičke narudžbine. Volferl bi mogao da komponuje svoju prvu operu i da je proda dvoru.“

„Operu?“ Volfgangova pažnja se probudila.

„Uveren sam da ti to možeš“, rekao je Leopold.